

GORIŠKA STRAŽA

Rokopisi se ne vračajo. Ne-frankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi, katere je treba vnaprej plačati, se računajo po dogovoru.

Izdaja konsorcijsko »Goriška Straža«. Odgovorni urednik: Franc Novak. Tiska: »Narodna Tiskarna« v Gorici, ulica Vetturini št. 9.

Vabilo na naročbo.

Zopet je leto za nami. S to številko nastopi »Straža« četrto leto svojega življenja. Ne vem, če se godi kateremu otroku tako bridko, če mu prede tako trda že v začetku, že v detinskih letih, kot našemu listu. — Otrok ima navadno vsaj svojo zlatoto mater, ki zanj skrbi z vso ljubeznijo in ga neguje; mater, katero drugi spoštujejo ter ji priznajo pravico do otroka. In naša Straža? Tudi za njo skrbijo ljubeče — rekli bi materine roke — toda, ko beže — liko drugih neljubecih rok je, ki strežejo temu našemu otroku, naši ljubi Straži po življenju. Te nam neprijazne roke bi naš list, našega ljubljence, najraje zatrle, uničile; rade bi videle, da bi izginil, da bi ga ne bilo več.

Dragi naročniki in prijatelji lista, zakaj to sovraštvo, zakaj to zalezovanje naših male Straže? Zakaj? Saj že sami veste. Zato ker je to naš list, ker je dosegal še naš edini list, edino politično glasilo goriških Slovencev.

Nehote se človek, ko to preišči, spomni na mogočnega kralja Heroda, ki preganjanje in zalezovanje revno Dete v jasli. Čemu ta bojazen velikih in mogočnih — pred malimi in skromnimi?!

Toda vse to nas ne sme strašiti! »Tema treba se privaditi«, sprva sicer težko gre — pravi pesem. To velja za našo »Stražo«, ravno tako kot za njene preganjale. — Saj vemo vsi, da ima vsaka dobra in poštena stvar obilo nasprotnikov, ker »tam ima že vrag svoj nos zraven«. In kaj nam je bolj pri srcu, kaj nam je ljubše in dražje, kot ono, ki nas je stalo truda in znoja, za kar smo tvegali svoje imetje in svoje življenje? Koliko smo morali trpeti med vojsko in še sedaj ravno zato, ker smo s teh krajev doma. Toda ravno ker smo radi svoje rodne zemlje toliko prestali, ravno radi tega nam je sedaj tako ljub in draga — kupljena s solzami in krvjo — kot nikdar poprej.

Koliko truda in boja, koliko skrbi in gnusnih žrtv je imela Straža v preteklem letu! Lahko si vsaj nekaj tega predstavljate, ako preiščite položaj v katerem smo. Povedati so vse to ne da. Tudi če ni bilo moško in častno, da bi sedaj kaj ne bomo gledali na vse to s ponosom in zadoščenjem.

Naredili smo, kar smo v danih razmerah mogli, če tudi bi marsikaj in marsikje radi drugače. Večkrat smo tudi menili da je: Pamet bolja kot žamet!

Če bi bil kedo pri tem delu in boju — sicer malo manj kot krvavem — kakor si žebodi lahko ali tudi smrtno ranjen — ne obupajmo! »Kajti tudi če podere strela vrh gore stoječo jelko, gozd vendar ostane in razklana in ožgana jelka zapusti seme, iz katerega zraste nova drevesa. Tako mislim jaz o nevarnostih in bojih, ki me čakajo. In zato pojdem svojo pot, tudi če me zadene ista usoda, kot jelko vrh gore.« — To so besede moža, ki ima pred seboj jasno načrtano pot, moža ki ve, da so načrti in cilji, za katere se bojuje, vredni teh žrtv. To bodi tudi naše prepričanje v tem oziru — to bodi naša tolažba in naš up!

Največja pomoč pri tem delu za list nam je bila sladka zavest, da Ti, drago slovo, ljudstvo, ljubiš ta list, da smatraš »Stražo« za svojega otroka, ki je sad tvoje telesa in ima s Teboj delež pri bridkosti in trpljenju. Zato smo Ti, drago ljudstvo, iz srca hvaležni za vso to ljubezen in požrtvovalnost za Stražo. Ljubezen za ljubezen, požrtvovalnost za požrtvovalnost — to ostani naše geslo pri delu za list tudi za naprej!

Nekateri naših so gledali »Stražo« nekaj bolj od daleč. Enim je bila preveč, drugim premalo — katoliška. Rojaki! Predvsem je list takšen, kot so sotrudniki. Nadalje pa ne smemo pozabiti, da je »Straža« skupno glasilo vseh: Goriških Slovencev, ki hočejo tudi v Italiji živeti kot Slovenci, enakopravni z drugimi sodelavci in neslovenske narodnosti. Da to dosežemo pa je treba medsebojnega potrpljenja, vzajemnega, smotrenega delovanja, edinosti. Mi hočemo rešiti svoj rod v narodnem in gospodarskem oziru — a trdno podlago za oboje nam nudi — vera. Saj so v tem z nami edini tudi nasprotniki krščanskega svetovnega naziranja, da narod, ki hoče živeti, mora imeti stalno etič-

no podlago. To nam potrjuje tudi zgodovina in delovanje raznih narodov; kot vsaka hiša tako potrebuje tudi vsak narod in gospodar gotov fundament, na katerega šele lahko naprej zida. Vzemimo našemu ljudstvu vero in zidali bomo na pesek. — Rojaki! Le v edinosti je naša rešitev, a v needinosti naša gotova poguba! Ne zabimo na to in ravnajmo se po tem pri delu in pri »kritikovanju«!

Iz dosedanjega delovanja in iz ravno povedanega je namen lista — že več kot jasan. A nam je znano, drago ljudstvo, da rado čitaš in se zanimaš, kaj in kako je pri nas — in drugod po svetu. Zato uljudno vabimo vse, da čimprej obkaviš »Goriško Stražo«, ter obenem dopišljejo naročnino za leto 1921. Želimo in vabimo, naj se lista oklepejo tudi oni naši bratje, ki so nekdanj spadal pod deželo kranjsko. Do sedaj so imeli gotove razloge, da so drugače ravnali. Toda po Rapallu so ti razlogi padli. Zato, dragi bratje, pozdravljeni pri skupnem delu za naš narod — za naš list. Da prihranite stroške in sitnosti sebi in upravi, je najbolje, da plačate — če morete — naročnino za celo leto naprej. Na delo torej za sveto stvar!

Obris ustave kraljevine Italije *)

Ustavno pravo ali ustavo imenujemo one določbe, ki zagotavljajo državljanom politična in osebna prava.

Ne glede na to n. pr., da smo imeli v avstrijskem osnovnem zakonu zagotovljena najbolj obširna prava, posebno kar nas najbolj zanima, pravo uporabe našega jezika v šoli in uradu, smo videli, kako različno so se tolmačila ta določila ustave v posameznih slučajih. Najsibo ustava še tako lepo napisana, ako se pa ne izvršuje oziroma ako se izvršuje le v gotovi smeri, ne postane ista živa beseda ampak knjiga v arhivu.

Dandanes, ko so socialni problemi pereča dnevnega vprašanja, nima ustava one mogočnosti, kot jo je imela v prejšnjih letih za dobo »prosvetljenja«, ko so se pravice, pridobljene v ustavi, imele šele začeti izvajati.

Statut oziroma po naše ustava ali osnovni (fundamentalni) zakon kraljevine Italije datira z dne 4. marca 1848 izza dobe kralja Karla Alberta. Glavna načela tega zakona so:

Vera. Rimsko-katoliška vera je edina vera države. Ostala veroizpovedanja se trpijo ali tolerirajo, kakor določajo to posebni zakoni. Posebni zakon je kraljevi dekret z dne 29. marca 1848, ki določa za pripadnike židovske vere, da uživajo vse državljanske pravice obenem s pravico, da morejo doseči vse akademične časti; kar se tiče gojenja njihove vere in njihovih šol se nič ne izpreminja.

Zakon z dne 19. junija 1848 utrjuje, da razlika v veroizpovedanju ne tvori izključitve od uživanja državljskih in političnih pravic in od pripustitve k civilnim in vojaškim službam.

Poznejši kraljevi dekreti se tičejo v prvi vrsti takratnih (ne sedanjih) novoosvojenih ozemelj. V njih se določa popolna enakost pripadnikov vseh veroizpovedanj brez razlike v pogledu uživanja in izvrševanja državljskih in političnih pravic in sposobnosti do javnih uradov.

Italija je kraljevina, monarhija t. j. vlada jo vlada.

Narodnost, vprašanje. Kar nas najbolj zanima, so jezikovne pravice, ki naj bi bile zajamčene državljanom različnih narodnosti, kakor je bil famozni člen 19. bivšega avstrijskega osnovnega zakona. O tem ne najdemo v statutu ničesar, ker Italija, je nacionalna, narodna država, t. j. država, ki je obstojala iz pripadnikov italijanske narodnosti, in ne država narodnosti, kot je bila Avstrija. Edino določbo, tičečo se uporabe jezika najdemo v čl. 62, ki pravi, da je italijanski jezik uradni jezik obeh zbornic, da pa je dovoljeno o nim članom zbornice iz onih krajev, kjer je v rabi francoščina, posluževati se tega jezika. Analogno temu seveda bo treba,

*) S posebnim kraljevim odlokom je ustava sedaj razširjena tudi na naše pokrajine.

da dobijo naši poslanci, ko bodo izvoljeni, pred najvišjim forumom kot je poslanska zbornica — ne govorim o senatu — pravico, da se izražajo v svojem materinem jeziku. To je ena najenostavnejših pravic, ki je uveljavljena v celnem svetovnem parlamentarizmu.

Zakonodajno oblast vrši skupno kralj in obe zbornici: senat (višja zbornica) in poslanska zbornica.

Pravice, ki prestopajo kralju, so sledeče:

a) je vrhovni glavar države;
b) najvišji vojskovodja;
c) sklepa mirovne, zavezniške, trgovinske in druge pogodbe. O vsem tem mora obvestiti obe zbornici. Pri pogodbah, ki obremenjujejo državni proračun, pa je treba za veljavnost odobritve obeh zbornic;

d) deli pravico potom sodnikov, potrja zakone in jih razglašja, pomilostila in izpreminja kazni, predlaga zakone. Ta pravica pristaja tudi obema zbornicama, posebno glede nalaganja javnih bremen;

Pravice državljanov:

a) vsi državljani brez razlike naslova in stanu so enaki pred zakonom, uživajo enaka državljanska in politična prava in imajo dostop k vsem civilnim in vojaškim častem;

b) osebna svoboda je zajamčena;
c) hišna pravica je nedotakljiva. Hišna preiskava se sme izvršiti edino na podlagi zakona;

d) tisk je svoboden, toda z zakonom se določa, kako se onemogoči zloraba. Za tiskanje sv. pisma, katekizma, liturgičnih knjig in molitvenikov je potrebno dovoljenje škofa;

e) vsakršna lastnina je nedotakljiva. Izjeme so v javno korist;

f) pravica zborovanja (brez orožja). Zborovanja na javnih krajih so podvržena policijskim zakonom;

g) nobena davščina se ne more naložiti ali izterjati, ako tega ne dovolita obe zbornici.

Glede pravice združevanja ne omejuje ustava ničesar.

Obveznosti so obče in zapopadene v posameznih zakonih.

V ustanovi so obširno določene pravice kralja in kraljeve hiše, posebno v slučaju njegove nedoletnosti, smrti in nasleđstva. Te določbe so pa akoravno javnopravne bolj notranja zadeva kraljeve hiše. Tudi določbe, zapopadene v ustavi o senatu, ki sestoji iz članov, starih nad 40 let in imenovanih v neomejenem številu od kralja za doživetje iz različnih kategorij, in v poslanski zbornici, sestavljeni iz poslancev, izvoljenih po volilnem zakonu, so bolj odredbe, ki se bodo pojasnjevale po volilnem zakonu.

Glede sodnikov določa ustava, da so nepremakljivi na njihovem sedežu, ko so dovršili tri leta službe.

Važen je čl. 70. za današnje razmere, ki določa, da se morajo sodnije, tribunali in sodniki, ki že obstoje in so že postavljeni, obdržati. Nihče ne more biti odvzet svojemu navadnemu sodniku, tudi se ne morejo postavljati izredna sodišča. Razprave v civilnih in kazenskih zadevah so javne. Tolmačenje zakonov pristopi samo zakonodajni oblasti.

O razdelitvi države na dežele (province), okraje in občine odloča poseben občinski oziroma deželni zakon. O tem ustava ne določa ničesar, akoravno bi morala biti to bistven del ustave, ker ustava mora določati ustroj države, ali je ta centralističen ali decentralističen, avtonomen ali federativen, t. j. ali se vsa državna oblast osredotoči v državni vladi ali pa se odstopi deželnim vladam precejšen delokrog, kjer same določajo v določnem jim delokrogu končnoveljavno, ne da bi jim centralna vlada mogla ovreči njihove sklepe. Takim deležnim vladam se lahko doda deželni zbor, kateri sklepa v njihovem delokrogu, in tedaj imenujemo te vlade avtonomne. Če pa sestoji državna oblast iz posameznih deželnih vlad, ki so v vsakem oziru popolnoma samostojne, tedaj se govori o federativni ali zvezni državi (kot je n. pr. Severna Amerika ali Švica).

Nadalje določa statut, da se vojaški nabori urejajo po zakonu.

Država obdrži svojo zastavo. Vitežki redi se obdrže, kralj postavlja nove in jim predpisuje pravila. Naslove plemstva obdrže oni, ki imajo do tega pravico. Pralji podeljuje nove. Nikdo ne sme prejeti odlikovanj, naslovov in pokojnin od inozemske oblasti brez kraljevega dovoljenja.

Italijanska ustava je nastala v letu 1848, tedaj ko je bila borba med absolutizmom in konstitucionalizmom ostra, ko se je bil boj med Avstrijo pod Radeckim in Italijo za svobodo in ujedinjenje celega italijanskega naroda. Na one dneve naj se ozirajo oni, ki hočejo s svojo umazano gonjo proti našemu življu uničiti one ideale, za katere so se borili njihovi predniki.

Dr. O.

Državne podpore občinam.

Vojna vihra, ki je divjala skozi dve leti z najhujšo ljutostjo v naši deželi, je omajala tudi trdno podlago, na kateri je v predvojni dobi stonela vsa uprava naših občin. V trenutku, ko so bile naše hiše razdejane, naša polja uničena, vinogradi opustošeni, travniki poteptani, v trenutku, ko je moralo naše ljudstvo nastopiti negotovo pot v temno begunsko življenje, takrat so bila tudi občinskim upravam naše dežele izpodbita tla za redni obstoj.

Doklade na neposredne davke in one na državno užitnino vina, mošta in mesa so bile našim županijam glavni vir dohodkov, s katerimi so pokrivala stroške svoje uprave. S tem, da so bile vasi razdejane in izpraznjene, je ta vir moral sam od sebe nehati, in velik del naših županstev bi moral radi tega v letih 1915. 1916 in 1917 zapreti svoje uradice in ustaviti vsako delovanje. Kakšna škoda bi bilo to za prizadeto ljudstvo. Pa tudi državna uprava sama bi hudo občutila na lastni koži pomanjkanje županstev oziroma njihovo nedelavnost. Merodajni činitelji pri vladnih in samoupravnih oblastih so to uvideli in začeli takoj razmotrivati, kaj naj se ukrene, da se odstrani preteča nevarnost. Uspeh teh pogajanj je bil ta, da je bivša državna oblast sklenila nakazati vsem izpraznjenim in od vojne prizadetimi občinam naše dežele primerne predprijme (pravzaprav podpore) iz svojih sredstev in tako omogočiti nadaljno delovanje občinskih uprav. Predprijme oziroma podpore so se smatrale kot nekaka odškodnina za dohodke, ki so jih županije izgubile vsled vojnih dogodkov, in so se morale uporabljati le izključno za pokrivanje upravnih stroškov (tajništvo, pisarna, potnine, itd.).

Znano nam je, da je precej naših občin izkoristilo to ugodnost, a mnogo, premmogo jih je, ki niso imele in nimajo nič od tega, da si jim je takorekoč denar metel v hrbet. Čigava krivda je to, nočemo razmotrivati. Ugotovljamo le na splošno, da so takratne oblasti pri nakazovanju teh podpor postopale kar najbolj svobodoljubno.

Oktober 1918. je avstro-ogrsko monarhija nehala obstojati. Povelništvo čet, ki so zasedle naše kraje na podlagi premirnih pogojev, je prevzelo vso upravo v svoje roke. Mnogo se je mahoma izpremenilo v javnem življenju. Po prizadevanju komisarijata za samoupravne zadeve v Gorici, ki je stopil na mesto razpuščenega deželnega zbora in odbora, pa je tudi zasedbena oblast priznala načelo, da je treba od vojne poškodovanim in izpraznjenim občinam dovoljevati še nadalje podpore oziroma predprijme, kakor je to delala bivša vladavina, ako se jim hoče zagotoviti redno poslovanje. Ostalo je v tem oziru torej vse pri starem, le da je nova oblast zahtevala, da morajo županstva svoje prošnje za predprijme primerno opremiti. Žalibog pa moramo zopet ugotoviti, da so tudi sedaj naše občinske uprave ostale pri starem. Če smo dobro poučeni, je tekem 26 mesecev, kar je naša dežela pod sedanjo upravo, le krog 10 slovenskih občin prosilo za označene predprijme. Vse te občine so dobile, kar so zahtevale. Denar se jim je nakazal kot podpora za izostale dohodke na dokladah k neposrednim davkom za tisto upravno leto, za katero je bila prošnja vložena.

Iz pojasnil, ki so nam bila dana na pristojnih mestih, lahko rečemo, da tudi sedanja oblast ne postopa prestrogo pri reševanju teh stvari.

Poudariti pa moramo, da se naše občine premalo brigajo za slične zadeve in da opuščajo vse lepe prilike, ne da bi se niti skušale okoristiti z njimi.

Koliko je županij, ki so vsled vojne prišle ob glavne dohodke, koliko je županstev, ki bi rada zahtevala, da morajo občinski uslužbenci vršiti svojo službo tudi v današnjih razmerah za isto malenkostno plačo kot so jo v predvojni dobi, koliko občin, ne vrši popolnoma svoje dolžnosti z izgovorom, da jim primanjkuje sredstev; a da bi prosile pomoči, ki se jim nudi, tega pa ne. Rajši životarijo naprej v veliko škodo svojih občanov.

Pozivljamo županstva prizadetih občin, da pri ugotavljanju proračunov za leto 1921 upoštevajo gorenjo možnost in napravijo potrebno, da si izposlušajo označene podpore oziroma predložijo. Zadeva je za naše občinske uprave velike važnosti, vsled česar je treba, da se vzame z vso resnostjo v pretres.

Nič obupavanja in zabavljanja, zavijajte si rokave pa z novim pogumom na delo, ki mora roditi uspeh, ako je le količ kaj dobre volje v nas.

Dopisi.

— **Iz Vrtojbe.** — Slovenska Čitalnica, ki je morala na Stefanovo cpustiti privedev svoje veselice vsled proglasitve obseidnega stanja, naznanja, da se bo predstavljala Jurčič-Česnikova narodna igra v petih dejanjih »Domen« v nedeljo dne 9. januarja 1921. Začetek ob 3 uri popoldne. Sodelujejo tudi goriški pevci. — Podprite nas z obilno udeležbo pri oranju ledine na izobraževalnem polju.

— **Naši gozdi.** Z veseljem opazamo, da so se po nekaterih krajih vendar ljudje spametovali in nehali z onim nepremišljenim prodajanjem gozdov. To bo gotovo deloma tudi uspeh našega časopisa in pri-govarjanja razumnosti. Pred kratkim mi je rekel neki mož: »Oh zakaj nisem tudi jaz poslušal naših listov? Danes, ko je gozd posekan, šele vem, za koliko so me opeharili!« In tako bo tožil še marsikdo, ako nas ne sreča vseh pravočasno pamet.

— **Bodimo oprezní!** Ta klic se širi povsodi, a zdi se mi, da ga vse premalo poslušamo. Po deželi je vse polno komand za napravo novih poslopij, ki zelo rade strežejo. Kje bo do? Nek, si lahko mislimo. Samo en slučaj naj navedem, ki se je dogodil na Bovškem. Nek gospodar se začne pogajati s tako komando, da mu popravi porušeno hišo. Komanda naredi proračun za 54 tisoč L. Prav nič noče odjenjati. Gospodar se skesa in začne sam delati. Izposodi si denar in naredi vse tisto za 12 tisoč lir. Kupil je vse sam in plačal delavce; zidovi so namreč že stali. Če bi bil šel dotičnik tem ljudem na limanice, bi bili vknjiženi na vse premoženje, kajti pri vsem preudarjanju nismo mogli naračunati, da bi dobil mož več kot 30 tisoč lir vojne odškodnine. In še to v najboljšem slučaju. Drugih 24 tisoč bi ostalo tedaj višjih in posestvo bi šlo v rokovnjaško malho.

Vprašamo: Zakaj vlada ni izplačala do sedaj še niti fیکا vojne odškodnine?

Odgovarjamo: Zato, da bodo v tem času njeni »lačenbergari« ogulili naše prezaupne ljudi do kosti.

Italija dobi tedaj vojno odškodnino, mi pa — neplačan račun.

— **Planina pri Vipavi.** (Franciška Lavrenčič †) Ravno ko je šla k zatonu polna luna na letošnje divnokrasno svetodansko jutro, je šlo k zatonu tudi življenje naše občespoštovane Lavrenčičeve matere. Franciške Lavrenčič, staroste naše župnije. Dosegla je čilega zdravja in svezega duha za današnje neugodne čase ne navadno starost devetinosemdesetih let. Po devetinpetdesetlet, srečnem zakonu ji je umrl prve dni svetovne vojne ljubljani mož Matija. Imela je sedem otrok, ki so še zdaj vsi živi in katerih je eden, Janez, znani in za krščansko organizacijo slovenskega naroda, kakor še posebej za gospodarski razvoj kranjske dežele mnogozaslужni dekan kamniški, bivši deželni poslanec. (Kakor se čuje, je postal sedaj infuriran pri št novomeški.) Žal, da vsled neugodnih pošt-nih in drugih julijskih razmer ni mogel priti sin-duhovnik, da bi izkazal zadnje čast njej, ki ga je peljala k oltorju. Pogreb je bil ob veliki udeležbi ljudstva, ob zvoku žalostnih, ki so je zapeli domači pevci ter ob asistenci sosednih gospodov župnikov nad vse ganljiv, zadnje slovo je govoril ranjki ob odprtem grobu v imenu odsotnega sina-prošta domači župnik Maierhofer.

— **S Krasa** smo prejeli sledeči dopis: »Ljubljanska družinska pratika« je tudi pri nas zelo razširjena. Ima pa za konec decembra veliko napako. Soboto pred Božičem so izpustili, dodali pa en dan preveč iz leta 1921. Mi se držimo svojega pravičnega koledarja iz Gorice, Ljubljance pa naj svoj Silvestrov večer praznujejo dva

dni: v petek in soboto. Ker je ves svet zmešan, ni čudo, da so se zmešali tudi koledarji.

— **Sv. Križ.** Ne bi omenjali surovih izgredov v preteklih praznikih pred tukajšnjim župniščem provzročeni po znanih elementih, ako ne bi postavljali cele županije v slabo luč. — Naj toraj javnost, pred vsemi pa po krivici zasramovani g. župnik izve, da nima ogromna večina prebivalcev občirne župnije s temi dogodki prav ničesar skupnega, da iste z vso odločnostjo oboja in se s studom obrača od provzročiteljev. — Ta izjava bodi g. župniku v bodrilo na začrtani poti.

Da je nevhvaležnost plačilo sveta, je sicer priznana resnica; da bi pa osebe, katere so morda pred nedolгим časom posredno ali neposredno prijele dobrote tako nevhvaležno povračevale, je edino pri gotovih malcontentih mogoče. — Kdo je radevolje in brezplačno delal v pretekli vojski na tisoče prošenj, — kdo kupuje otrokom molitvenike, katekizme in drugo iz svojih sredstev, — kdo podpira vse potrebne, — kdo je šel po internirane fante v Gradsko, med tem ko so se poklicani faktorji tej svoji dolžnosti odtegovali, — h komu se ljudstvo v vsaki zadevi z uspehom zateka itd. itd.? Morda so izgredniki in njih czadje taki prijatelji ljudstva??

Neumljivo nam je, kje je bila lokalna oblast in njena policija, da ni večkratnih demonstracij preprečila.

— **Vojsčica.** Neki poročevalec, — zdi se, da je kratkoviden, — piše v »Delu«, da je nova vlada vzpostavila na Vojsčici krasno cerkev, dočim se ne gane gledé privatnih porušenihiš. Vsi Kraševci vedo, da na Vojsčici ni ne cerkve ne cerkvene bare, in da se močno pogreša agilnost prizadetih krogov, ki bi morali vse bolj hiteti z zidanjem hiš in — cerkve. — Celc poletje so sezidali komaj dve — privatni hiši. Upamo, da nas nova vlada ne bo prezirala, ampak da nas bo res podpirala in čuvala.

— **Iz Povirja.** (Pretep v cerkvi). Pri božični polnočnici je pridrla v cerkev druhal pijanih železniških delavcev laške narodnosti in motila pobožnost s svojim nečloveškim vedenjem. Svarjenje in zmirljanje od strani domačinov je zbudilo silen pretep. Par domačih fantov je bilo pri tem ranjenih z nožem po rokah. Ljudstva se je polastil, videvši ta dogodek, silen strah. Vse je vrelo ven po stranskih vratih in skozi žagrad. Seveda je bil večidel prazen strah. Vsak si je namreč predstavljaval v tem hipu nekaj groznega. Umevno je pač, da se človek v cerkvi, kjer je sicer vse tiho, prestraši bolj nego kjer koli. — Kam smo prišli!

— **Ponikve.** Dne 6. decembra l. l. je umrla v Rakovcu Marija Laharnar roj. Dobravec s Ponikve št. 96. Stara je bila 83 let. Bolehala je delj časa, v postelji pa je bila skoro leto dni. V boleznih je mnogo trpela pa je šla po zasluženo plačilo. Draga teta, počivaj sladko v Bogu, ostalim sorodnikom iskreno sožalje. — Vatroslav.

— **Po pomoti** je bilo izkazanih med darovi 12 L naročnine za g. Jožefa Trkman in 12 L za g. Jurija Kobal iz Podkrajca.

— **Saida** (francosko ozemlje). Slovenski mladeniči pošiljajo slovenskim dekletom, mladeničem, očetom in materam iz daljnega tujega ozemlja iskrena voščila za božične praznike in novo leto. Upamo, da si prihodnjo leto za božične praznike podamo zdravi in veseli roke v pozdrav in voščilo. Vodja V. Batič iz Oseka, sluga Peršič Josip iz Šempasa, Just Rijavec iz Črnič, Milosevič Iv. iz Pule, F. Nedvet iz Skrilj, V. Remec iz Žabelj.

— **Slovenska Benečija.** Tu pri nas je postavljanje spomenikov padlim junakom na dnevnem redu: se lahko reče, da rasejo kakor gobe po dežju. Skoraj vsaka občina ima svojo spominsko ploščo, sedaj pa nameravajo postaviti v Šempetru zelo velik spomenik za vse padle beneške Slovence, dočim so v Barnasu že preskrbeli letno ustanovno sv. mašo. Temu tekmovanju se bodo čudili naši bratje ob Soči, med tem ko smo mi skozi in skozi skeptični, ker vemo, da postavljajo omenjene spomenike živi v čast... samih sebe, namreč zato ker le na ta način se more dospeti do... križca! Dne 16. decembra so imeli v Barnasu prvo ustanovno mrtvaško mašo za vse padle beneške Slovence. Barnaško pevsko društvo je mojstrsko izpele bodisi latinsko mašo kakor tudi neko slovensko nagrobnico. Služba božja je končala z sonato »Marcia reale« na orgljah.

Politične vesti

— **Nova jugoslovenska vlada.** Nova jugoslovenska vlada pod predsedništvom g. Nikole Pašića, je sestavljena tako-le:

Predsedstvo in zunanje zadeve: Nikola Pašić, (radikalec); notranje zadeve: Milorad Drašković, (demokrat); finance: Kosta Stojanović, (demokrat); pravosodje in konstituenta: Marko Trifković, (rad.); poljedelstvo in vodo: Velizar Janković, (rad.); prosveta: Svetozar Pribičević, (dem.); šume in rude: dr. Henrik Kriz-

Ali ste obnovili naročnino za „Goriško Stražo“?

man, (dem.); promet: Joca Jovanović, (rad.); pošta in brzojav: dr. Slavko Miletić, (rad.); trgovina in industrija: dr. Vekoslav Kukovec, (dem.); agrarna reforma: Nikola Uzumović, (rad.); socialna politika: dr. Milivoj Jovanović, (dem.); vojna in mornarica: general Branko Jovanović, (izven strank).

Novo ministrstvo je položilo prisego dne 2. t. m.

Ministrstva za vero, prehrano, narodno zdravstvo in javna dela ostanejo ohranjena zastopnikom manjših strank, ki vstopijo še v vlado. Po doseženem sporazumu med radikalc in demokrati se razpravlja najbolj o vprašanju, katere stranke se še pridružijo koalici. Izven kalkulacije so za enkrat razun komunistov in Radičevcev tudi hrvatski zajedničarji in Koroščeva skupina. Pač pa bodo vstopili gotovo muslimani. ki dobe ministrstvo za narodno zdravje.

Na neki konferenci med demokrati in radikalc je bilo sklenjeno, da se mesto dosedanjih pomočnikov ministrov uvedejo po vzoru zapadnih parlamentarnih držav v važnejših ministrstvih državni podtajniki, za katere bodo imenovani parlamentarci. Dosedaj sta določena kot demokratska državna podtajnika: doktor Tomljenović za notranje ministrstvo in dr. Gregor Žerjav za finančno.

— **Stroge odredbe proti komunistom v Jugoslaviji.** V Jugoslaviji je bila izbruhnila v slovenskih in bosanskih premožkopih stavka, ki je trajala nekaj časa, ne da bi bilo prišlo do kakšnega sporazuma. Stavke so povzročili komunisti. Policija je pazno sledila celemu gibanju in dognala, da so hoteli razni prevratni elementi izvesti v državi revolucijo, ki naj bi spravila vlado v roke komunistom. Zato je vlada takoj odredila stroge ukrepe proti komunistom in razpustila njihove organizacije, zasedla njihove sedeže, zaplenila njihove arhive in izvedla pri glavnih voditeljih stanovanjske preiskave. Našla je mnogo obtežilnega materiala. Kljub tem odredbam so se poskušali v nekaterih krajih komunisti uveljaviti kot n. pr. v Kreki, kjer so ustanovili — sovjetsko vlado. Tam je prišlo med komunisti in med orožniškimi patruljami do krvavih spopadov, v katerih so komunisti ubili tri orožnike. Po tem dogodku je vojaštvo obkloplilo vas in aretiralo kakih 50 komunistov. Razun v Banjaluki so se delavci po večini že vrnili na delo. V Zagrebu je bila v znak protesta proti vladnim odredbam 24urna stavka. Vsled dogodkov je prišlo med jugoslovenskimi komunisti samimi do razpora in to zlasti v Srbiji, kjer so trije komunistični poslanci prijavili svoj izstop iz stranke.

— **Za spravo med Jugoslavijo in Bolgarsko.** Neki angleški list poroča, da je bolgarski poslanik v Londonu prosil Italijo, naj posreduje, da pride med Jugoslavijo in Bolgarsko do zopetnega zblizanja. List pravi, da je to zblizanje toliko bolj verjetno, ker je jugoslovenska vlada odpovedala zvezno pogodbo z Grško, glavno nasprotnico Bolgarske.

— **Vojna med reško državo in Italijo** je končana. Dne 31. decembra l. l. je bila sklenjena med obema državama na sestanku obojestranskih zastopnikov v Opatiji pogodba. V tej pogodbi priznava reška država rapalsko pogodbo in se zavezuje izprazniti otoka Rab in Krk in školj Sv. Marka. Vse vojno brodeve, trgovske ladje in ves vojni material, ki je last Italije, se ima vrniti. Vsi legijonarji, ki niso rešili državljanj, se odpustijo. Legijonarji pričenejo ostavljati Reko z današnjim dnem. Vsak dan se bodo odvažali s tremi vlaki, vsak vlak z najmanj 300 možmi. V mestu ostaneta samo dva bataljona mestne brambte, ki že obstojata. Ako bi pa mesto želelo, pridejo v mesto italijanske vojaške oblasti in oddelki kr. karabinjerjev. Otoki se začnejo izpraznjevati istotako danes. Kakor smo že zadnjič poročali, je predal D'Annunzio vso oblast reškemu občinskemu svetu.

— **Izgube v bojih za Reko.** Vladne čete imajo 17 mrtvih (2 častnika, 3 orož. maršale, 6 orožnikov in 6 alpincev); 120 ranjenih (15 častnikov in 105 vojakov). Legijonarji pa so izgubili 18 mrtvih (3 častnike, 6 podčastnikov in 9 vojakov); 50 ranjenih (7 častnikov in 44 vojakov. Med civilnim prebivalstvom sta dva mrtva in 10 ranjenih. Poslednji so žrtva eksploziji pri razstreljevanju mostov.

— **Bethmann-Hollweg,** bivši nemški državni koncelar, je umrl. Bethmannu se pripisuje nemalo krivde na izbruhu svetovne vojne. On je bil, ki je izjavil, ko so nemške armade na zločinski način napadle Belgijo in kršile s tem njeno nevtralnost, da so mednarodne pogodbe »nije pa-pirja.

= **Ogromne številke morilnega orožja.** Nemčija je dosedaj izročila zavezniškom 41.000 topov, 163.000 strojníc, 2.800.000 ročnega orožja, 25.000 zrakoplovskih motorjev in 16.000 zrakoplovov. Nemčija pa z izročitvijo vsega tega materiala še ni zadostila dolžbam mirovne pogodbe, kakor pravi antanta. Dati bo morala še mnogo več, ker grozi antanta sicer z nasilnimi sredstvi.

Domače vesti.

+ **Goriška Straža** za l. 1921 stane: Celoletno 12 Lir, mesečno 1 Lir, za inozemstvo celoletno 16 Lir, posamezne številke stanejo 20 stotink. Plačati je treba naprej!

Da ne bo radi plačila in dopošiljanja lista nikakega dvoma ali nesporazuma naznanjamo: 1) da se na naročila brez dopolnjenih naročnine ne bomo ozirali. 2) da po tretji številki lista ustavimo pošiljatev istega vsakemu (dosedanjemu naročniku), ki bi ga ne bil še plačal. — Razmere nas silijo k temu — ako hočemo listu dobro. Sicer itak ni to za stare naročnike nič novega. — Radi trenutnega ogromnega dela pri upravi — radi stavke pri pošti ga je še več — uljudno prosimo, naj nam c. naročniki morebitne »apake oprostijo, a ponavljajoče se naznanijo.

Naročnina naj se pošilja: Uprava Goriške Straže, Gorica.

+ **Profesor Anton Kržič umrl.** V Ljubljani je umrl kanonik in profesor Anton Kržič. Pokojnik je znan kot mladinski prijatelj. Urejeval je mladinska lista »Vrtec« in »Angelček«. Več časa je bil odbornik »Slovenske Matice«. Nekatero njegovo spise je objavila Mohorjeva družba v svojih »Večernicah«. Pok. Kržič ima mnogo zaslug za slovenski narod, ki mu ohrani časten spomin.

+ **Smrtna kosa.** V San Remu je preminul naš rojak, g. Edmund Hrovatin, zasebni uradnik in bivši učitelj. Pokojnik je iz znane goriške družine. N. v m. p. Prestalim naš sožalje!

+ **Nov odvetnik.** V Gorici je odprl odvetniško pisarno naš rojak dr. Vladimir Orel, ki je bil svojčas tajnik v Kramarjevem ministrstvu v Belgradu. Novi odvetnik ima svojo pisarno v Trgovskem domu.

+ **Izjemno stanje deloma odpravljeno.** Generalni civilni komisariat v Trstu naznanja, da je s 1. januarjem t. l. zopet dovoljeno kroženje avtomobilov in koles ter prodaja bencina. Osební promet na ulicah je dovoljen do polnoči in javni lokali se zopet lahko držijo normalnega urnika. Omejitve pa ostanejo neizpremenjene glede zborovalne pravice in veljavnosti orožnih listov. Preventivna cenzura za časopise odpade.

+ **Stavka srednješolskih učiteljev** je končala. Vlada je pozvala »Zvezo srednješolskih profesorjev v Julijski Benečiji«, da imenuje za vsak šolski okraj zastopnike v komisijo, ki končno določi pravno in gospodarsko stališče učiteljev. Ob enem je vlada dovolila profesorjem in suplentom ter definitivnim učiteljem, ki so v kakem činovnem razredu posebno draginsko doklado. Dasi s tem še ni vstreženo učiteljskim zahtevam, je izvrševalni odbor sklenil, da preneha stavka. 3. t. m. je pouk zopet pričel.

+ **Tudi pošta!** Tukajšnji odvetnik Dr. Gabršček je poslal dne 27. novembra t. l. dopis na nekega svojega klijenta v Homcu p. Breginj. Te dni mi je bilo pismo vrnjeno. Na pismu je uradnik, kateri je ekspediral pismo na goriškem poštnem uradu, naslikal poleg besed »Homec« in »Breginja« po en vprašaj in zraven zapisal: **Unghe-ria!** pismo se je seveda podalo na daljno pot, katero mu je predpisal zemljepisni strokovnjak goriškega poštnega urada, a te dni se je vrnilo, opemljeno z neko oger-skim opazko in besedo »retour«. — Ta slučaj nam kaže, da se vračamo v tiste predzgodovinske čase, ko na goriški pošti niso hoteli poznati naših slovenskih krajev. Z dolgimi boji smo jih pripravili do tega, da so se naučili naša slovenska imena — a glej, že vse skupaj zopet pozabili! Trideset let so vedeli, kje je Breginja, sedaj pa tega ne vedo več. Čudovita je pač moč italijanske kulture in svobode! Mi smatramo ta dogodek za ilustracijo najnovejših Gielittijevih lepih besed — kar nam kaže, kaj nam je pričakovati od te pravicoljubne vlade. Ne bomo pa nikdar odnehali protestirati proti nasilju in proti krivicam, katere moramo trpeti. Pozivamo rojake, naj se poslužujejo slovenskega jezika še naprej in se vsakemu posameznemu slučaju pritožijo na poštno ravnateljstvo v Trstu, nam pa vsak slučaj sporoče.

+ **Veselo novo leto** voščijo po »Pučkem Prijatelju« istrski dijaki v Karlovcu vsem Jugoslov. v Istri, Trstu in Gorici.

+ **Poštna nabirahnica** v Trnovem pri Kobaridu se s 17. januarjem zopet odprla. Imela bo dnevno zvezo s pošto v Kobaridu potom avtomobila Sv. Lucija-Boveč.

+ **Svarilen vzgled.** Nekje z dežele je prišla mlada Slovenka v Gorico, da si kaj prisluži. Službo je dobila v neki tukajšnji

slasličarni, ki jih kar mrgoli po mestu. S službo pa je dobila seveda tudi mnogo častilcev. Dasi najbrže ni znala več nego par tujih stavkov, se je kmalu udala sladkim zapeljivim besedam in razuzdanemu življenju, ki jo je bolj veselilo nego poštna služba. Toda veselje je bilo kratko. Nekega dne se je zavedla, da si je nalezla strašno spolno bolezen. In konec? Pred par dnevi so jo potegnili pri Podgori mrtvo iz Seče. Obup jo je gнал v prezgodnjo, žalostno smrt. Slovenska dekleta, naj Vam bo to zopet svarilen vzgled.

+ **Vojaške reserve.** Iz mnogih krajev čujemo pritožbe, da se klatijo za vojaštvo koncesionirane vlačuge najslabšega kalibra. Po cestah in barakah se vidi prizori, ki so v navadi najbrže le v kaki afriški koloniji. Ker zadeva to javno moralo, opozarjamo zlasti županstva, da take slučaje nemudoma javijo pristojni oblasti in zahtevajo odstranitev. Kjer bi pa to ne izdalo, ima županstvo nad takimi osebami pravico izdati tiralnico. Tudi to je kuga, ki grozi našemu narodu s pogubo. Premisliti je treba, da opazujejo to tudi otroci.

+ **Bilje.** Prih. nedeljo dne 9. t. m. priredi »Pevski zbor« v Biljah ob 3. pop. v dvorani gospo. Solerja veselico s sledečim sporedom: 1. »Krasen pogled«, dvo- glasni otroški zbor s spremljevanjem glasovirja. 2. »Srce človeško«, dvospjev s spremljevanjem glasovirja. 3. »Pogled v nedolžno oko«, prizor s spremljevanjem triglasnega zbora. 4. »Gospodične in dekleta«, kuplet v dveh zborih s spremljevanjem glasovirja. 5. »Pri znamenju«, dvoglasen ženski zbor s spremljevanjem glasovirja. 6. Mutasto gledališče. 7. »Vo- jaci na poti«, moški zbor. 8. »Ošabna Ur- ška«, kuplet s spremljevanjem mešanega zbora in glasovirja. 9. »Naročilo«, mešan zbor. — Izbrane so najlepše pesmi, prizori in kupleti našega domačega priljublje- nega skladatelja Vinkota Vodopivca. Due- te in kuplete spremlja na glasovirju skla- datelj sam. Pričakuje se velika udeležba.

+ **Razpis natečaja.** Civilni komisari- jat za tolminski politični okraj — zast- pa- joč okrajni šolski svet — razpisuje v- slo- okrožnice z dne 22. septembra 1920, št. 321-8848 izdane po Generalnem civilnem komisarijatu natečaj za izpraznjena defi- nitivna učiteljska mesta na ljudskih šolah tolminskega političnega okraja s sloven- skim učnim jezikom:

1) Stalno nameščena učiteljica na dvo- ali večrazrednih šolah v Bovcu, Berginju, Cerknem, Čessoči, Drežnici, Kobaridu, Podmelcu, Sedlu, Soči, Tolmi- nu (dve mesti), Žagi.

2) Učitelj-voditelj na dvo- ali večraz- rednih šolah v: Berginju, Cerknem, Čez- soči, Volčah, Žagi.

3) Stalno nameščen učitelj na dvo- ali večrazrednih šolah v: Bovcu, Cerknem, Tolminu.

4) Učitelj-voditelj na enorazni šoli v: Borjani, na Bukovem, v Gorjah, Iderskem, Kalu, Kammem, Kredu, Lazcu, Logu, Log- gjah, Lomu, Novakih, Orehku, Otaležu, Pečinah, Planini, Podbeli, Poljubinu, Ponikvah, Robediščah, Rutih, Slapu, Sma- sti, Staremselu, Sred. Logu, Steržiščih, Šebreljah, Tribuši, Trnovem, Št. Viškigori, Volarjih, Zadlazu, Hudajužni, Zakojci, Zakrižu.

5) Potovalni učitelj-voditelj na šolah na: Lazu-Čadrg, v Jagerških-Karnici, Jev- ščeku-Ravnah, Polici-Verhu, Selo-Logu, Temljanah-Lojeh, Vrsnem-Krnu.

Plačo in pravico izvirajočo iz takih mest, določa deželna postava za Goriško- Gradščansko z dne 20. julija 1914, št. 24, dalje okrožnica Osrednjega urada za no- ve pokrajine z dne 8. januarja 1920, št. 118-05010 b ter končno ona okrožnica, ki jo je izdal generalni civilni komisarijat za Julijsko Benečijo dne 12. oktobra 1926, št. 3220-10345.

K natečaju so pripuščeni samo učitelji Julijske Benečije, preskrbljeni z vsposob- ljenostno diplomom, kot jo zahtevajo posta- ve in sedaj veljavni pravilniki.

Oni abiturienti normaln iz starih po- krajaj, ki bi se udeležili natečaja, ne da bi dosegli poprejš vsposobljene diplome pri kaki izpraševalni komisiji za nove po- krajine, se bodo vzeli v poštev le začasno podelitev onih mest, ki bi ostala tudi po določitvi natečajev še vedno prazna.

Udeležniki naj predložijo okrajnemu tolminskemu šolskemu svetu do 31. de- cembra svoje prošnje, opremlj. s krstnim listom, domovnico, potrdilom o brezhib- nem politično-moralnem obnašanju, z iz- javo uradnega zdravnika o telesni sposob- nosti, s tabelo o kvalifikci in sicer v dvojni- ku, ter z listinami glede učnih nastavov in odlokov prejšnjih imenovanj.

Imenovanja začnejo teči s 1. januar- jem 1921.

Okrajni šolski svet si pa pridržuje pravico, da odredi preložitve, povzročene vsled imenovanj med tekočim šolskim le- tom ali pa ob pričetku p. šolskega leta, tako da bi ne bilo moteno redno didaktič- no poučevanje šole.

Ako se kak učitelj namešča poganja- ti za več mest hkrati, mora za vsako vlo- žiti posebno prošnjo.

Prošnje začasnih poročenih učiteljic se za sedaj ne morejo vzeti v poštev.

Civilni komisar
Predsednik okrajnega šolskega sveta
Giordano.

+ **Naše šolske knjige.** Prejeli smo in ob- javljamo: Založništvo in spisatelj »Zgodo- vine Italije« (učit. V. Bandelj) sta se z ozi- rom na sedanje neznosne gmotne razmere staršev šolobiskujočih otrok odločila, da znižata ceno knjigi od Lir 4.25 na Lir 3.20 in to na izključno korist slovenskih šol. Zato se slavna šolska vodstva vabijo, da poskrbe za nakup potrebnih iztisov gori- omenjene knjige, katere se uspešno upo- rabljajo kot pomožna knjiga od 4. šol. leta dalje.

Knjiga je odobrena od Osrednjega ur- ada za Nove dežele ter z novemberskim odlokom Cen. civ. kom. št. 312-10702 uve- dena v slov. lj. šole Julijske Benečije.

Naročila je nasloviti na: »Predsedni- ka odbora za sestavo učnih knjig, g. Da- neur v Trstu — šola na Gvardeli (Sv. Ivan).

+ **Za naše sirote.** Sirote iz »Julijske Benečije« so se vrnile sedaj iz Strnišča na Štajerskem v domačijo. Mnogo je mej ni- mi velikih siromakov — otrok brez očeta in matere. Jugoslavija jih je sicer z vsem opremila, jim dala za sedaj vso obleko in perilo, a treba bi zanje skrbeli tudi v bo- dočnosti, treba bi skrbeti za zadostno hrano, da otroci ne shirajo. Ker smo si z ustanovitvijo »Slovenskega sirotišča« v Gorici naložili skrb za našo zanemarjeno deco, obračamo se na vse premožne rodo- ljube naše dežele, naj začnejo spet podpi- rat našo podjetje kakor pred vojsko. Za- vod v Gorici sicer ni še odprt, a podpi- rat moramo sirote že sedaj.

V kratkem bomo sklicali merodajne činitelje na posvetovanje, da se določi vse potrebno za odprtitev »Slovenskega siro- tišča«. To delo je človeško-ljubno krščan- sko delo, a hkrati tudi narodno delo. Zato ne smemo odlašati.

Pokažimo v dejanji, da tudi v novih razmerah ne odnehamo od kulturnega de- la mej slovenskim ljudstvom.

Darovi, ki jih prosimo za slovenske sirote, naj se pošiljajo Slovenskemu siro- tišu v Gorici, Soški most 28.

Vodstvo »Slovenskega sirotišča«
v Gorici.

+ **»Slovenska dijaška zadruga v Bru- nu«** se najtopleje zahvaljuje vsem rodo- ljubom v zasedenem ozemlju, ki so res po- žrtvovalno podpirali nabiralno akcijo ter s tem pripomogli tudi k izboljšanju gmo- tne stanja visokošolcev-beguncev. O bo- žičnih praznikih bodo pobirali nekateri člani zadruge dobrovoljne prispevke in prosimo za izdatno podporo. — Odbor.

+ **Pozabljeno** je bilo na trg sv. An- dreja v večernem vlaku iz Gorice v Pod- brdo en zavitek (2 kg) sveč za Ponikov- sko cerkev. Kdor je vzel zavitek iz vago- na od Sv. Lucije do Podbrda, je naprošen, da ga vrne proti povračilu stroškov. Po- sebno se apelira na sopotnika, ki se je vo- zil do Grahovega, da sporoči, ako kaj ve o zavitku. Sveče oziroma pojasnila naj se pošljejo na naslov: Ignacij Pisk, cerkov- nik, Pečine, p. Slap ob Idriji.

„GORIŠKA STRAŽA“ v vsako slovensko hišo!

Književnost.

— k **Slovenska Matica** v Ljubljani, ki je bila l. 1864. ustanovljena s pomočjo po- žrtvovalnih rodoljubov, da bi pospeševala slovensko znanost in literaturo, se je raz- vila pred vojno v naš prvi kulturni zavod in je vestno vršila svojo dolžnost. Ob ča- su vojne pa je bilo njeno premoženje kon- fiscirano in njeno delovanje ustavljeno. Matica je sicer dobila po vojni svoje pre- moženje nazaj, a danes je v primeri z da- našnjimi cenami njen kapital tako majhen, da ji je nemogoče razviti ono delavnost, ki bi bila potrebna glede na naš sedanji položaj. Zato se obrača Sl. Matica do vseh prijateljev Jugoslovancev, da se zopet združijo okoli nje in ji omogočijo nadal- nje delo. — Matica je vložila ves svoj de- nar v zemljištev slov. ozemlja, ki se rav- nokoar tiska. S tem bo ustregla naši davni želji. To delo bo delalo čast Matici in slov. narodu. Zemljištev bo stal 80 kron. Vabi- mo vse Slovence, naj si ga naroče, že se- danj, da se jim pošlje takoj, ko bo gotov

— Matica si je ustvarila nov program. Iz- premenila se bo v veliko narodno založ- ništvu, ki bo izdajalo kar največ za naš narod potrebnih in primernih knjig. Na zadnjem obnem zboru je bil izvoljen nov odbor, v katerem so zastopani naši naj- boljši kulturni delavci in priznani finanč- niški ter narodni gospodarji, ki bodo po- skrbeli, da dobi Matica za svoje delo krep- ko podlagu. Za nov začetek pa potrebuje

sredstev. Zato vabimo vse svoje prijate- lje, da pristopijo k Matici. Bil bi žalost- dokaz naše narodne brezbriznosti, če bi radi slabih gmotnih razmer Matica ne mo- gla delati. — Letna članarina je zvišana na 40 kron, kar zmore danes vsakdo, temu primerno je uredila svoj književni pro- gram. Za prihodnje leto izide: 1.) Spome- nica, t. j. spominska knjižica, ki bo obse- gala zanimive podatke o ustanovitvi Matic- ce, važne zgodovinske spomine in kultur- ne dogodke, ki so žnjo v zvezi. V Matici je zakopan kos naše zgodovine. Ker l. 1914. ni mogla slaviti svoje 50-letnice, bo podala s to knjigo kratek pregled svojega razvoja ob času, ko stopamo na nova po- ta. 2.) Zabavno knjižnico, ki bo obsegala izvirno slovensko delo. 3.) Še eno knjigo, ki bo tudi obsegala domače delo. 4.) Knji- go z znanstvenimi spisi, z ozirom na da- našnje tiskarske cene bo nudila torej Ma- tica naravnost velik književni dar. Spom- nimo se, da so Slovenci v najtežjih časih podpirali Matico ne glede na to, kaj bodo prejeli od nje in tako so ji omogočili oni razvoj, ki ga je dosegla pred vojno. Zato naj se smatra vsak poklicanega, da sode- luje. Zbirajte člane v svojem krogu. Čim več bo članov, tem bolj bo mogla Matica delati. Le ako bodo člani storili svojo dolž- nost, bo mogla Matica postati to, kar nam mora biti v razvoju nove slovenske kul- ture. — Poleg rednih bo Matica izdajala tudi izredne publikacije. Za ta izdaja ima Matica že pripravljene rokopise: prevod velikega romana Dostojevskega »Idiot« i. dr. Izdajale se bodo pesniške zbirke (pes- mi P. Golje), mladinske knjige (otroške pesmi ge. Vide Jerajev) i. dr. Poleg tega se pripravlja pregled juoslovanske litera- ture itd. Vse to delo bo mogla Matica le s pomočjo svojih članov. Zato se spomnite ob novem letu 1921. Slov. Maticine in pri- stopite k nji kot član. Redne knjige Slov. Maticine bodo izšle prih. leto. Naj bo leto 1921. drugo ustanovno leto Slovenske Ma- tice. — Odbor.

Vprašanja in odgovori.

— o **Raznim vprašalcem.** Dobili smo še nekatera vprašanja, ki jih pa danes ne moremo odgovoriti, ker nam v naglici ni mogoče dobiti potrebnih informacij. Vsled stavke so se nam namreč pisma komaj sedaj vročila.

— o **E. S.** — V. Pri finančnem referatu v Gorici dobite potrebne tiskovine, ki jih lahko sami izpolnite, ali pa naprosite za to kakega večjega gospoda o priliki, ko ste v Gorici. Sicer pa vsebujejo vsa potrebna navodila tiskovine same. Samoočebni je umevno, da lahko izpolnite tiskovine v slovenščini.

Darovi.

Za »**Sklad Goriške Straže**«: Špaca- pan Miroslav, ker mu je dopadla juha, 5 L. Špacapan Franc, »kume«, ker je polji- bil, 10 L. Tribušon Franc, ker je občudo- val nove čase, 2 L. Špacapan Vincenc, ker je molčal, 1 L. Klamič Jožef, ker je mislil, da je njegovo vino, 1 L. Izgubljen sin, ker je doma, 2 L. Špacapan Franc in Amalija, ker sta naveličana zakona, 3 L. Špacapan Štefe, ker je kričal med zaba- vo ju-hu-hu, 10 L. Bajt Filip in Marija, ker sta volila nasprotnika črne kave, 3 L. Stric Štefe, ker kandidira v sv. zakon, 1 L. »Diavolus Vagabundus« 2 L. Skara- bof Jožef 1 L. Franc Loverčič, ker ima premočan bas 2 L. Vincenc »Šinčev«, ker je stopil Ančki na nogo, 1 L. Ob za- ključku s pesmijo »Lepa naša domovina« daroval Anton Špacapan 5 L. Skupaj 49 Lir. — Kanduth Štefanija, Ukve, 2 L. neimenovani iz Repentabra 10 L. veleč. g. župnik Pipan iz Renč 5 L. Nemec Le- nard, Bilje, 2 L. Gčna. Pepina Bolko, ker našla torbico in kožuh, 10 L. Anton Jer- kič, fotograf (v prejšnjih številkah pomo- toma izpuščen) 10 L. Gregorič Ivan. Pr- vačina, 3 L. Štefan Štekar, Ajdovščina, 26 L. neimenovani v Brijah, 3 L. dopisnik iz Čezscoče 3 L. g. Velikonja Anton, Sta- ragora, 8 L. v Soči pri Možincu so nabra- li gostje 40 L. »Koledarji« Bilje 15 L. Družba veselih Livčanov na Štefanov ve- čer v gostilni Matelič nabrala 28 L. Cer- kvenik Mihael — Lokev pri Divači 5 L. Šorli Alojzija, darovka v Tolminu, nabrala 10 L. Vsem darovalcem iskrena hvala!

— d **Za »Slovensko sirotišče«** v Go- rici: P. n. gg. Anton Jakončič, ravnatelj Zastavljalnice in ž njo združene Hranilnice, 50 Lir. (Toliko tudi za »Šolski Dom«.) — Iskrena hvala in Bog plačaj!

— d **Za »Slovensko sirotišče«** v Go- rici: P. n. gg. Anton Jakončič, ravnatelj Zastavljalnice in Hranilnice 50 L. (toliko tudi za »Šolski Dom«.) Ivan Kožuh, mizar, 20 L. Dr. Andrej Pavlica mesto venca na grob blagopok. nadučitelja Antona Maca- rola 10 L. sodni svetnik Komavec 30 L. Bog obilo poplačaj!

— d **Za božičnico:** Andrej Ma- v- rič: 3 obleke za dečke, 2 para hlačk, 4 spodnje jopice, 2 spodnji oblekci, 2 para spodnjih hlačk, 7 m zimskega blaga (forš- tanja) in 2 para nogavic. — Pertot: 24 svinčnikov, 10 zaponk, 4 beležnice, 4 al-

bume, 4 listnice in 97 zvezkov. — Kulot: 2 para suknih čevljev in 6 lesenih ko- njičkov. — Pallich-Perfoglia: 4 zavojčke piškotov. — Hribar-na- sledniki: 2 spodnji jopici, 10 nosnih rut, 5 m šifona, 4,50 m blaga za moške hlače, 3 m blaga za suknjice in 30,50 m blaga za oblekce. — Furlani: 2 para rokavic, 2 spodnji jopici in 2 šerpi. — Vo- dopiviz: 3 pare nogavic, 1 par rokavic, 1 čepica, 1 šerpa in 6 škatelj kreme za čevlje. — Strukelj-Paludetto: 2 spodnji jopici, 2 predpasnika in 2 m blaga. — Woli: 2 leseni škatli, 1 škatla pisem- skega papirja, 48 svinčnikov in 9 knjižic. — Rolich: 8 spodnjih jopic, 6 parov ro- kavic in 7 parov copat. — Fanin Ant.: 4 pare spodnjih hlačk za dečke, 3 bele o- blekce, 3 šerpe, 3 čepice, 10 parov rokavic, 5 pare nogavic. — Terpin: 21 oranž, 28 sladkorčkov in 3 kg jabolk. — Vuga Just: 1 pelerino. — Lang: 1 čepico, 2 para nogavic. — Verzeznassi: 3 me- sne konzerve. — Wokulat: 1 škatla igrač. — Paternolli: 3 tucate svinčni- kov, 6 beležnic, 6 škatlic barvane krede. — Horvat: 2 čepici. — Linda N.: 4 pare nogavic. — Giov. Cumar: 2 ple- teni oblekci, 2 robca, 1 par nogavic, 3 kp. jopice, 1 par spod. hlačk. — Bruno Saunig: 1 par čevljev. — Franc Marvin: 2 m blaga, 1 par nogavic. — Guliana Bonnes: par rokavic, nekaj igrač. — Krainer: 3 pare nogavic. — Ziani: 2 spodnji jopici. — Montico: 3 tucate svinčnikov, 1 tuc. mila. — Za- krajšek: 1 tablico, 2 pušici, 1 molitve- nik, 4 skodelice, nekaj svinčnikov, ročni- kov 6 spisovnic in 2 mapici. — Misert et Pinausig: 3 pare rokavic, 2 para nogavic. — Oscare Pascual: 11 m ze- firja. — Čevljarska zadruga: 6 parov čevljev. — Slavka Brezigar: Nekaj starih oblek. — Dimitrij Dru- fiovka: 1 škatlo kock. — Mila Stan- ko: 1 tucat svinčnikov in 2 tuc. radirk. — Belinger: 4 šolske zvezke. Buk- varna kat. tisk. društva: 30 belež- nic, 1 škatlo peres, 23 tuc. svinčnikov, 1 škatla ročnikov, 6 map za zvezke, 15 knjig »Bol za mladi zob«, 10 pušic, 225 zvezkov in 1 škatlo radirk. — Drufovka A- lojzij: 6 parov čevljev. Susic: 2 čepi- ci. — Suttner: 2 stiskalnici za krom- pir. — Mušičin Peršolja: 1 par čev- ljev. — Mervic: 1 škatlico prahu za zobe, ščet za zobe, 1 milo, 1 glavnik 2 ščetki za čevlje in 1 za obleko, 1 za kremo in 1 škatlo kreme. — Chebat: 2 para nogavic. — Wehrle: 12 razglednic, 10 map papirja, 2 beležnici, 1 blok, 1 album, 6 radirk, 1 cirkel, 12 peres, 11 svinčnikov, 12 ročnikov, 12 zvezkov, 1 igra. — Del Piero: (Gospodka ul.): 9 m blaga (for- štanja). — Spazzapan: 2 zavojčka piškotov, 8 čokolade. Gemma N.: Stare oblekce. — Del Piero, Kumarin De- blasio: 6 spodnjih jopic, 12 parov no- gavic, 7 m blaga. Del Piero Ludo- vik: 4 m furštanja, 2 spod. jopici, 2 para nogavic, 4 spodnje hlače. Bizjak: 6 čo- kolad, 2 škatljici mandolata. Venuti: 2 m blaga za suknjico. — Moretti: zavi- tek fig in 10 pomaranč. — Osbot: zavi- tek piškotov. — Bernot: škatla piško- tov. — Krainer v Raštelu: 4 tuc. noga- vic. — Logar: 5 steklenic črnila, 20 za- vitkov pis. papirja, 10 spisovnic. — Pick: 3 pare rokavic, 4 sp. jopice. — Tomsig: 2 šerpi, 6 parov nogavic, 7 parov rokavic in 6 sp. jopic. Komel: 4 zavitke zdroba. — Trdan: 1 čepica. — De Blas: 8 za- vitko piškotov. — Resen: 2 spod. krilci in 1 srajčka. — Kozman Mihael 2 kozarca, 6 skodelic s krožniki, 8 zličk in dva podstavka.

Listnica uredništva. I Č. Podraga. Vaše pismo smo izročili v rešitev uredni- štvu »Koledarja«.

Izjava.*)

V nemalo začudenje sem doznał, da se govori o meni iz Jugoslavije, češ, da bi bil jaz izvozil s pomočjo »dragih izvoznic« v zasedeno ozemlje razno blago in da bi bil jaz to blago odprodal, dasiravno name- njeno nam samim, tujim firmam. Ne vem, ako se mi hoče podkati tako nereelno po- četje namenoma ali nevedoma, vsekakor moram pibiti, da je to govorčenje infam- na laž. Okolnost, da je bil zapleten neki E. R. iz Goriškega v neko afero v Jugosla- vij, torej človek meni enakega imena ter podobnega priimka, govori za to, da se je zamenjalo mojo osebo z ono pravega pro- vzročitelja te afere.

Na vsak način želim in zahtevam, da se dotični gospod, ki je raznesel te neosno- vane vesti o moji osebi, tudi uveri, da je govoril neresnico ter da mi da primerno zadoščenje. Pribijem na tem mestu, da jaz nisem kupil do danes niti za en vinar bla- ga v Jugoslaviji, še manj pa, da bi se bil posluževal onih nemoralnih izvoznic, če- sar mi ne dopušča moj rodoljubni ponos.

EVGEN RAJER.
posestnik in trgovec.

*) Za članke pod tem naslovom je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon

ZAHVALA.

Ob nepričakovani smrti našega nadvse ljubljenega prvorojenega sina oziroma brata

IVANA BIZJAK

si štejemo v dolžnost zahvaliti se vsem sorodnikom, prijateljem in znan-
cem za tolažbo, dekletom in mladeničem za podarjene vence, sl. pevske-
mu društvu in sploh vsem, ki so ga v tako obilnem številu spremili k
zadnjemu počitku. — Bog vsem stotero povrni!

ŠT. PETER pri GORICI, dne 3. januarja 1921.

Žalujoči stariši, bratje in sestre.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znan-
cem naznanjamo žalostno
vest, da je preminul naš dragi brat, svak in stric, gospod

EDMUND HROVATIN

zasebnik in bivši učitelj

danes ob 10. predp. v dobi 46. let svoje starosti po kratki mučni bolezn.
Pogreb predragega pokojnika se vrši 1. januarja 1921 ob 10. uri
iz mestne bolnišnice na pokopališče v San Remo.

SAN REMO - GORICA, dne 31. decembra 1920.

Žalujoči ostali.

Podružnica Ljubl. Kred. Banke v GORICI,

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižice po 3 1/2 %, na daljšo odpoved
vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakvrstnega tujega denarja. Nakazila
v Jugoslavijo in inozemstvo po dnevnem kurzu

Knjigarna Kat. Tisk. društva

:: GORICA ::
MONTOVA HIŠA

Bogata zaloga papirja in vseh
pisarniških potrebščin. Slove-
nske leposlovne, mašne in šolske
knjige vedno v veliki izbi. Velika
izbor nabornih in drugih
slik v okvirjih in brez okvirjev.
Pomoževalne aparate „Hekto-
graf“. Prozorne papirje za načrte
in papir (Lichtpaus) za na solcu
prekopirati, načrte za stavbene
mojstre, tuši iz tovarne Günther
Wagner, svinčniki Koh-i-nor in
drugi iz tovarne Hardtmuth, vse
v bogati izbiri, cene brez kon-
kurence. — Prodaja na drobno
in na debelo. — Sprejema se
naročila pečatov.

Trgovina v ulici Carducci 2.

Gostilna :::: pri „BELEM ZAJCU“

v Gorici

Shajališče okoličanov in mešča-
nov. Postrežba s svežimi do-
mačimi, mrzlimi in gorkimi je-
dili ter z izvrstnim vipavcem,
bricem in s črnino.

Za obilen obisk se priporoča
JOS. MOLAR, restavrat.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici, Corso Verdi 32,
I. nadstr.,

praduje vsak delavnik od 8. do 14:
stranke se sprejemajo le do poldneva.

Na prodaj je pohistvo

(mobilja) obrabljena, kakor: omare za
obleke, predelne omare, ponočne omarice,
umivalniki itd. Gorica, ul. Sv. Antona 22.

Sprejme se deklica za trgo-
vino tudi z dežele.
Hrana in stanovanje v hiši.

F. Batjel — Ljubljana
Stari trg št. 28.

Pozor! Trgovci Pozor!

Kdor želi dobiti najmanj 1 vagon res ve-
like trpežne ter fino glazirane lončene po-
sode po nizki ceni naj blagovoli javiti
svoj naslov V. PETERNEL U Hotel Gržina
Št. Peter, na Krasu.

COLLEDANI :: :: ::

Otvoritev trgovine vsakvrstnega

usnja ::

čevljev

Gorica, Riva Castello št. 4
(na vogalu Starega trga).

Na prodaj je
v večjem prometnem kraju
trgovina na drobno in debelo

ust. 1827. pren. 1911, udobno stanovanje, lepa pro-
storna skladišča, velike kleti, ugodno za vinsko
trgovino, zalogo pive in gostilniško obrt. — Zraven
arondirano posestvo v dobrem stanju, lep vrt, pro-
storni hlevi in sprave.

Prodaja se vse skupaj ali tudi brez posestva!

Alojz Domicelj, Sv. Peter na Kr.

Kmečka hranilnica in pos. v Borjani
registrovana zadruga z omejeno zavezo

bo imela

OBČNI ZBOR

v nedeljo, dne 16. januarja
po blagoslovu.

Pregledovali in potrdili se bodo računi
od 1. 1915 naprej.

Radi preselitve se prodaja
št. 120 nova hiša z zemljiščem. V hiši se
nahaja trgovina. Pogajanja istotam.

MIZAR

FRANC MARUŠIČ

Gorica, Tržaška cesta št. 1.

Usoja si naznaniti cenj. občinstvu v mestu
in na deželi da sem na novo otvoril mi-
zarsko delavnico z vsem v to stroko spa-
dajočimi deli, kakor stavbinska dela, po-
hištvo, i. t. d.

V zalogi ima vedno na razpolago že izgo-
tovljeno pohištvo lastnega izdelka.

Za delo jamči.

Cene zmerne.

Trgovina s črevlji in usnjem

na drobno in debelo

z vsemi črevljarskimi potrebščinami.

Sprejemata naročila in poprave.

Pelikan in Beltram

Zalog 103 pri Tolminu.

Krojaškega pomočnika

sprejemem takoj

HLEDE HILARIJ, krajaški mojster

Št. Ferjan pri Gorici.

Čistokrven „BIK“

rujave švic. pasme 18 mesecev star, je
na prodaj pri Boné-tu Sv. Križ-Cesta.

HRANILNICA IN POSOJILNICA V BOVCU

sklicuje

občni zbor

dne 16. januarja v župnišču v Bovu.

DNEVNI RED:

1. Odobritev letnih računov od 1. 1914-19.
2. Volitev načelstva in nadzorstva.
3. Pogovor o združitvi obeh bovških de-
narnih zavodov.
4. Slučajnosti.

ODBOR.

Odvetnik Dr. Vladimir Orel v Gorici

naznanja da je otvoril svojo odvetniško pisarno v Trgovskem Domu
(prostor prejšnje pisarne Dr. Treo) I. nadstropje.

TRGOVINA

TEOD. HRIBAR - NASLEDNIKI

Corso Verdi št. 32.

Se priporočajo slavnemu občinstvu v
mestu in na deželi za obilen obisk.

BLAGO SOLIDNO.

GENE ZMERNE.

Trgovina dvokoles in šivalnih strojev

ELIJA ČUK

sočni izvedenec

Stolni trg 9. (levo) - GORICA.

priporoča svojo bogato zalogo, šivalnih
strojev, dvokoles, kmetijskega orodja,
gramofonov i. t. d. ter si dovoljuje opo-
zoriti sl. občinstvo na velik dohod dvokoles
„PUCH“ šivalnih strojev na izbero.

Priporoča svojo mehanično delav-
nico za najrazličnejša popravila.

Zagotavlja točno in solidno postrežbo

Največja zaloga vsakvrstnega

Pohištva na Goriškem

Domači in tuji izdelki!

Več sto posteljnjakov od 130 Lir naprej.

Za obilen obisk se priporoča

Ant. Breščak, Gorica Via Carducci 14
(prej Gosposka ulica).

Tvrdba

Kustrin & Marmolja - Gorica

ulica Carducci št. 25 (prej Gosposka ulica)

priporoča svojo trgovino in zalogo špecerijskega, kolonijalnega blaga in
deželni pridelkov na splošno toliko meščanom kakor deželanom,
trgovcem, krčmarjem in zasebnikom.

Za solidno in konkurenčno postrežbo jamčita

Zgornja.